

A decorative border consisting of a repeating pattern of stylized floral motifs, possibly hibiscus, arranged in a rectangular frame around the text.

Abubuwa Bakwai Masu Halakarwa

Wallafar:
ALIYU MUHAMMAD SADISU

Wanda ya duba:

Attahiru Bala Dukku

السبع الموبقات

تأليف

علي محمد سادس
مراجعة: الطاهر بلا دكو

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Gabatarwa.

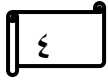
Dukkan godiya ta tabbata ga Allah madaukakin sarki, tsira da amincin Allah su tabbata ga fiyayyan halitta Annabi Muhammad ﷺ da iyalansa da sahabbansa baki daya.

Wannan littafi ya kunshi bayani ne akan abubuwa bakwai da Ma'aikin Allah- Tsira da aminncin Allah su tabbata a gare shi- yace masu halakarwa ne.

Lalle dukkanin abinda Ma'aikin Allah ﷺ ya ce '*Abu kaza mai halakarwane*', To lalle ya kamata mutum musulmi ya yi kokarin sanin wannan abin, tun da sauran nunfashinshi. Ma'aikin Allah- Tsira da aminncin Allah su tabbata a gare shi- Ya ce:

((اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ، قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هِيَ؟ قَالَ: الشِّرْكَ بِاللَّهِ، وَالسَّحْرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ، وَأَكْلُ الرِّبَا، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ، وَالتَّوَلَّى يَوْمَ الْزَحْفِ، وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْعَافِيَّاتِ الْمُؤْمِنَاتِ)). رواه البخاري ومسلم.

Ma'ana: **"Ku nisanci abubuwa bakwai masu halakarwa! (Sai Sahabban shi -Allah ya kara musu yarda suka ce) 'Wadanne abubuwane wadannan ya Ma'aikin Allah? Sai Ma'aikin Allah- Tsira da aminncin Allah su tabbata a gare shi- Ya ce: "Shirka da Allah, da Asiri da Kashe rai da Allah ya haramta a kashe ta ba tare da hakki ba, da Cin Riba da cin Dukiyar Maraya da Ja-da-baya lokacin gumurzu, da Yiwa mace mumina wacce ta kame kanta (bata san ya ake barna ba) mutum ya yi wa irin wannan macan kazafi."**Bukhari ya ruwaito wannan hadisi a wurare da dama a cikin littafinsa, haka ma Muslim ya ruwaito shi.

To wadannan fa sune abubuwa bakwaidin da ma'aikin Allah -Tsira da aminncin Allah su tabbata a gare shi- ya gargadi wannan al'umma, yace ku yi nesa da su kada ku kuskura ku yi kusa da su.

Kenan wannan littafi sharhi ne na wannan hadisin, wadannan abubuwa bakwai su muke fatan zamu yi bayaninsu daya bayan daya da yardar Allah.

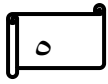
Littafin yana kunshe ne da babi guda bakwai, kowanne babi yana kunshe da bayanin abu guda cikin wadannan abubuwa guda bakwai, muna rokon Shi da sunayanSa kyawawa da siffofinshi madaukaka da ya yi mana jagora.

Mawallafi.

Aliyu Muhammad Sadis,

Minna, Nigeria.

aliyusadis@gmail.com

Babi Na Farko: Shirka Da Allah

Abu Na Farko: Shirka da Allah.

Itace '*hada bautar Allah da wani*' wannan ya nuna cewa bautawa Allah Shi kadai, shine abinda yake daidai, amma hada Allah da wani, bai taba halatta.

Wannan ya sa Allah madaukakin sarki ya dinga turo Annabawa da Manzanni domin su tabbatar da tsan-tsar tauhidi, haka kuma Annabawan da Manzannin suka tsaya tsayin daka domin tabbatar da sun isar da wannan aike da aka yi musu, muna shaidawa da cewar Annabawan Allah da Manzannin shi sun isar da sakon da ya aikosu da shi.

Ma'aikin Allah ﷻ ya dauki tsawan shekaru goma cur yana kira zuwa ga tsantsar tauhidi acikin shekaru ashirin da uku da ya yi yana raye bayan aiko shi a matsayin Manzo, wanda hakan ya ke nuna mana matsayin tauhidi. Ya tura wakilai da yawa wurare daba-daban, misali ya tura Mu'azu Dan Jabal zuwa kasar Yaman yace "*Lalle kai zaka je wurin mutanan da su na dauke da littafi, Farkon Abin da za ka kira su akai shi ne su kadaita Allah*" wannan Hadisi Bukhari ya ruwaitoshi. Wannan bayani zai tabbatar mana da cewa lalle ya wajaba mu tsaya domin karanta da karantar da tauhidi, domin da tauhidi ne mutane za su rabauta duniya da lahira, da shi ne kuma za'a sami hadinkan al'ummar musulmi baki dayanta, ta zama '**Tsintsiya madaurinki daya**' wanda wannan shi ne fatan ko wanne musulmi.

Ita shirka da Ma'aikin ya fara lissafata acikin jerin gwanon wadannan abubuwa guda bakwai, tana da matukar hadarin gaske, daga cikin manyan hatsarinta wanda ba wanda ya ke so ya afka;

(1)Ita shirka tana tabbatar da mutun cikin azabar Allah har'abada.

(2)Tana sa mutun ya rasa ceton Manzan Allah -tsira da amincin Allah su tabbata agareshi-.

(3) Tana sa mutum ya yi asarar dinbin ayyukan alheri da ya yi a duniya, kamar taimakawa nakasassu, sadar da zumunci...!.

Saboda haka dukkan wani aikin ibada da Allah da Manzanshi ﷺ su ka yi umurni da ayi to mutum ya tabbatar ya yi shi ga Allah kadai kada ya hada kowa tare da Allah. Kuma idan akace Ibada ana nufin **'Gamamman suna ne da ya tara dukkan abinda Allah ya ke so kuma ya yarda da shi, na maganganu da ayyuka na zahiri da na boye.'**

To kaga anan muna da nau'ukan ibada masu tarin yawa kamar, Karatun Kur'ani, Sallah, Azumi, Salatin Annabi ﷺ, Is'tigfari, Hailala, Sada zumunci, Gaida mara lafiya, Yanka, Neman tsari, Neman Agaji, Tawakkali, Kauna, So da sauran su..., wadanda ba'a ambata ba dukkan su na Allah ne Kadai kada mutum ya kuskura ya karkatar da wani nau'i guda zuwa ga wanin Allah, domin Allah yana cewa:

﴿ وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ۚ وَالنِّسَاءُ: ٣٦ ﴾

Ma'ana: “Ku bautawa Allah (Shi kadai) kada ku hada shi da komai” Suratun-Nisa'i, aya ta 36.

Da kuma fadin Allah madaukaki sarki a cikin Surar ta Nisa'i:

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ۚ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا ﴾

﴿ ٤٨ ﴾
النِّسَاءُ: ٤٨

Ma'ana: “Lalle Allah baya gafartawa idan aka yi Shirka da shi, kuma yana gafarta abinda bai kai haka ba, dukkan wanda ya yi shirka da Allah to hakika ya kirkiri zunubi mai girma”. Suratun Nisa'i, aya ta: 48.

Wannan yasa Annabawa da Manzanni ba su bari an hada su da Allah wurin bauta ba domin sun san basu can-canta ba, Allah kadai mabuwayi shi ne ya can-canta, Maganganun Annabi Isah –Amincin Allah ya tabbata a gare shi-cikin suratul Ma'idah sun tabbatar da haka, wato inda Allah yake cewa:

﴿وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يٰعِيسَىٰ ابْنَ مَرْيَمَ ۗ أَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّي ٱلْهَيْبَةَ مِنَ دُونِ ٱللَّهِ ۗ قَالَ سُبْحٰنَكَ مَا يَكُونُ لِي ۙ أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ ۖ إِن كُنتُ قُلْتُهُ ۖ فَقَدْ عَلِمْتَهُ ۖ تَعَلَّمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَا ٱعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ ۗ إِنَّكَ أَنْتَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْغَيْبِ ﴿١١٦﴾ مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَآ أَمَرْتَنِي بِهِ ۗ أَن ٱعْبُدُوا ٱللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ ﴿ٱلْمَآئِدَةُ: ١١٦-١١٧﴾

Ma'ana: “Kuma alokacin da Allah ya ce: Ya Isah dan Maryama! Shin kai ne ka ce da mutane; Ku riken (ni) da mahaifiyata ababan bauta guda biyu koma bayan Allah? (sai Annabi Isa) ya ce: Tsarki ya tabbata agareka, bai taba kasancewa gareni in fadi abinda ba ni da hakki da shi, in har na fadi hakan hakika ka sani, ka san abinda ke rai na ban san abinda ke ranka ba, lalle kai hakika kai ne masanin abinda ke boye. Ba abinda na fada musu sai dai abinda ka umarce ni da shi, (shi ne kuma) Ku bautawa Ubangijina Ubangijinku”.
Suratul Ma'idah, aya ta:116-117.

Hakanan maganganun Ma'aikin Allah ﷺ cikin Hadisanshi ingantattu.

Karkasuwar Shirka:

Malamai sun yi bayanin cewa shirka ta kasu kashi **biyu**; Kashi na farko: Shirkar da take futar da mutum daga musulunci (Allah ya Tsare mu), kashi na biyun kuma Shirkar da bata fitar da mutum daga musulunci, Amma tana da mummunan hatsari (Allah ya tsare mu ya kare mu da su baki daya) malamai sukan yi missali kamar:

Riya (Yi don a gani) Wannan shi ne mutum ya yi dukkan wata ibata ga Allah amma ya na son agani domin a yaba, ko ace yana da kokari ko ya burge.

Mutum ya san cewa idan ya yi aiki domin a gani ya sani ya yi riya, sai ya nemi Allah ya yafe (Allah ya yafe mana baki daya) wannan yana shafan ayyuka sai dai fatan ki yayewa.

Haka kuma **Jiyarwa:** Wato mutum ya yi don aji kodai ace yana da murya ko makamantan haka, ko kuma ya yi ibadar shi daga shi sai mahaliccin shi sai yazo yana bada labari, ko ana fira sai aka ganshi yana gyangyadi aka ce

mallam lafiya? sai ya kada baki ya ce 'Ai kwana na yi ina nafilfilo ko ina karatun Kur'ani ko Zikiri, da sauransu, ko ana zaune yace azuminnan yana ban wahala alhali ba watan Ramadan ake ciki ba, 'ka ji yana cewa ai azumin litinin da alhamis baya wuceni, da dai makamantan su, asani ba muna hukunci akan ayyukan mutane bane amma **'Gyara kayanka bai zama sauke mu raba ba'**, saboda haka ayi kokarin an kyautata ayyuka domin Allah.

Anan sauda yawa mutum yakan yi yunkurin zai aikata wani kyakkyawan aiki wanda Allah yake so kuma ya yarda da shi sai ya ji kamar mutane zasu gani su yaba saboda haka sai ya bari ya hakura?, Idan mutum ya samu kanshi cikin irin wannan hali ya aikata aikin da ya ke so ya aikata wannan tsoron da ya ji shi ake bukata, shaidanne ya ke son ya yi amfani da shi domin ya hana shi. Saboda haka kowa ya yi kokari ya ga asalin niyyar sa ta zama domin Allah, sauda yawa magabata sun sha yin Magana akan **'ikhlas'** wato yi domin Allah, muna fatan Allah ya karba mana.

Rantsuwa da wanin Allah. Rantsewa da wanin Allah yana daga cikin dinbin abubuwan da Ma'aikin Allah ya hana, domin babu wani mai girma da za'a rantse da shi In ba Allah ba. Ma'aikin Allah ﷻ cewa ya yi: *"Duk wanda zai rantse to ya rantse da Allah ko kuma ya yi shiru"* hasali ma duk wanda ya rantse da wanin Allah to rantsuwar bata yi ba (bata kulluba) kuma sai ya yi gaggawar tuba zuwa ga Allah. Amma Allah Sarki mabuwayi mai girma da daukaka mai iko ne akan ya rantse da komai, domin babu wanda zai tambaye Shi, akan haka Allah Ya rantse da rayuwar Manzan Shi Annabi Muhammad tsira da amincin Allah su tabbata agare shi ya kuma rantse da rana, wata, hantsi, dare. Da dai suransu.

Awannan takaitaccan bayani da ya gabata mun san hatsarin dake cikin Shirka da Allah wacce Ma'aikin Allah ﷻ ya tsoratar da mu ita, da irin alherin da yake cikin Tauhidi.

Babi Na Biyu: Sihiri (Asiri)

ASIRI: A yanzu za mu yi bayani akan abu na biyu cikin abubuwa bakwai da Ma'aikin Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi, Ya ce suna halakarwa, wannan abukuwa shi ne **SIHIRI (ASIRI)**.

Asiri shi ne abu na biyu da Ma'aiki Allah ﷻ ya lissafa cikin abubuwa bakwai masu halakarwa bayan shirka da Allah. Sihiri/Asiri yana daga cikin abinda yake raba bawa da Allah cikin kankanin lokaci, mutum ya dauke dogaron shi da Allah ya sanya shi ga siddabaru ko wani mai siddabaru, wanda hakan zai iya kai mutum ya rasa addinnisa bakidaya.

Idan kana beye da tarihin musulunci ka san yadda Annabi Musa Alaihissalam ya yi fama da masihirtan zamaninsa mabiya Fir'auna, wadanda Fir'aunan ya gayyato daga ko'ina domin su kalubalanci Annabi Musa. Wannan ya nuna lalle Matsafa sun ci karansu ba babbaka a zamanin Fir'auna, amma cikin taimakon Allah alokacin da suka ga Mu'ujizar Annabi Musa suka yi imani da shi sai suka watsar da dukkan kayan tsafe-tsafensu, ba irin barazanar da Fir'auna bai yi musu ba amma suka ce:

﴿فَأَقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ﴾ طه: ٧٢

Ma'ana: “Ka yi duk abinda zaka yi”. Suratu Taha, aya ta: 72.

Wannan ya nuna mana tarihin matsafa dadadde ne, kuma a har yanzun nan suna nan. Abinda ake so daga dukkan wanda yake musulmi shi ne ya sani Allah ya haramta **tsafi/sihiri/asiri/tsubbu/bokanci/duba** da dukkanin jinsin wadannan al'amurra, harma ga shi Ma'aikin Allah ﷻ ya sanya shi cikin abubuwa bakwai masu halakarwa, Lalle Ma'aikin Allah ﷻ

ya isar da Manzanci. yana daga ciki halayan matsafa/ masihirta asani
'Tintiran Makaryata ne'.

Daga cikin misalan da suke nuna haka, al'ummar da su ka zo kafin wannan al'ummar ta manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi, Allah ya ba mu bayanin su a cikin littafinsa mai tsarki Alkur'ani, inda a Suratul-Bakara a aya ta **101 -102** yake bamu labarin wadansu inda yake cewa:

﴿وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾ وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيْطَانُ عَلَىٰ مُلْكِ سُلَيْمَانَ ۖ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَٰكِنَّ الشَّيْطَانَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ ﴿البقرة: ١٠٢ - ١٠١﴾

Ma'ana: "Kuma alokacin da wani Manzo (Maigirma) ya zo musu daga wurin Allah mai gasgata dukkan abinda yake tare dasu, (Alokacin da wannan manzon ya zo musu) sai wasu daga cikin wadanda aka baiwa littafi sukai watsi da littafin Allah can bayan su kamar kace basu sani ba. Suka bi abinda shaidanu suke karanta musu akan mulkin (Annabi) Sulaimana, Kuma (Annabi) Sulaimana bai kafirci ba, saidai shaidanu ne suka kafirce, (domin) suna koyawa mutane Asiri..."

Suratul Bakarah, aya ta:101-102

Wannan ya nuna cewa dukkan irin labarinda ake bayarwa na cewa Annabi Sulaiman –Alaihissalam-ya mulki mutane ne da aljanu ta hanyar asiri karyane tsantsa, wadda wadancan shaidanu suka dinga ruruta wutar ta har ya kai aka kirki wadansu hatimai ake sayarwa/bayarwa ga dukkan masu mulki ko masu san mulki wai **Hatimin Annabi Sulaiman!** Aji tsoron Allah a sani za'a tsaya a gaban Allah ranar kiyama, ko kuma **hatimin Annabi Yusufu** –Alaihissalam- wai maganin farin jini.

Anan koda ace wani abu ya faru sai wani boka ya ce aje wuri kaza a tona za'a ga abukaza da kaza, kuma aka tona din aka gani, to a sani fa karya ne, domin zai iya tsarawa ya aiki aljanin da suke aiki tare yaje ya aikata hakan sannan yace maka/ki wanene/wance su ka aikata maka/ki.

Abin mamaki da ban takaici shi ne ka ga mutum ya yi karatu digiri na daya koma har ya kai ga digirin-digirgir amma ka ga wani mutum ne yake juya shi, wanda watakila mutumin ka ganshi ba arabi ba boko, ko wani alhaji bai da dama ya sayi wani abu sai ya gayawa wai malaminsa, har abin ya shiga cikin jikin mutane idan Allah ya yi ma ka budi na karin girma ko abin hannu ko ilimi da dai sauran su, sai ka ji ana cewa to fa sai ka tashi tsaye, ko kuma mace ce megidanta zai kara aure, wata kila wanda yake wannan maganar wakiline (agent) na wani boka da su ke hada-hada tare, Allah Ya tsare al'ummar musulmi daga sharrukansu, amin.

Sau dayawa abinda yasa ake cewa ka tashi tsaye wai saboda magabta da mahassada, anan nake cewa addinin musulunci baibarmu haka kara zubeba, ya tsara mana hanyoyin da ake bi don kaucema sharrin masharranta.

Nau'ukan Sihiri:

Sihiri yana da nau'uka iri daban daban da akebi, kuma ma'aikin Allah – Tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi – ya haramta hakan:

(1) **Firaku:** Shiri ne n araba miji da matar shi ko mata da mijinta, ta hanyoyi daban-daban. Wani lokacin sai mutum ya ji matar shi tana wari/doyi, ta yi wankan ta sa masa turaran amma baidaina ji ba, wanda yake da ba haka ya ke ji ba. Ko a kashewa miji mazakuta ya ji in ya na dakinta to namiji ya ke, amma idan yana dakin da ba na ta ba, to ba

namiji ya ke ba. Duk wani siddabaru da ka yi domin raba ma'aurata to wannan shi ake kira da firaku, Allah madaukakin sarki ya na cewa akan irin barnar da masihirta su ke yi:

﴿فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ﴾ البقرة: ١٠٢

Ma'ana: "Kuma su na koya daga wurin su abinda su ke raba mutum da matarsa". Suratul Bakara, aya ta:102.

(2) Canfi: yana cikin irin abinda al'umma ta dade tana ta'amuli da shi a matsayin wata hanya ta samun alhairi ko akasin haka, akan canfa tsuntsu ko kukansa ko mutum ko makaho ko gurgu, Ma'aikin Allah –Tsira da amincin su tabbata a gareshi – ya ce '**Bai daga cikimmu duk wanda ya yi canfi, ko aka camfa shi**'.

(3) Zaburar Da Tsuntsaye: shi ma wannan wani camfi ne da ake yi da tsuntsaye, mutum idan zai yi tafiya zai fita da duku-duku zuwa inda bishiyar da tsuntsaye suke taruwa ya raka ihu ta yadda zai tarwatsa su inda suka nufa to ta nan sa'a take, wannan fa tun zamanin jahiliyyah, Allah Ya tsaremu, domin wannan yana bayyanar da haukan mutum a fili.

(4) Zane a kasa: shi ma wannan nau'ine na Sihiri a yi zane akasa domin gano wani alheri ko sharri, wato duba.

(5) Dabo/Rufa ido: su ma waddan nan manya ne a nau'ukan sihiri.

(6) Annamimanci: Shi ma wani nau'i ne na sihiri dubi yadda dauke-dauken maganganu suke canza hakikanin al'amurra ya mai da mai gaskiya makaryaci ko ya maida makaryaci mai gaskiya.

(7) Bokanci: Haka bokanci bai halattaba, kuma bai halatta a je wurin wanda ya ke yi ba.

(8) Duba: Wanda zai duba abinda zai faru nan gaba, yin wannan aiki da zuwa wurin mai wannan aiki bai halatta. Da bokanci da duba abubuwane

masu matukar halakarwa, domin yanzu saisu raba mutum da mahaliccinsa.

A hadisin Abuhurairah رضي الله عنه Ma'aikin Allah –Tsira da amincin su tabbata a gare shi – Ya ce: ***"Duk wanda ya je wajan dan-duba ko boka, ya kuma gasgatashi dangane da abinda ya fada masa, to fa tabbas ya kafircewa duk abinda aka saukarwa (Annabi) Muhammad –Tsira da amincin su tabbata a gareshi –"***).

Lalle wannan ya isa halaka, domin akan haka Ma'aikin Allah -tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi ya lissafa shi cikin abubuwa bakwai masu halakarwa.

Hanyoyin Neman Tsari:

Idan aka kallaci hanyoyin neman tsari daga sihiri da masihirta to za'a raba su gida biyu.

Hanya Ta Farko: Adunkule wannan hanya ita ce lizimtar dukkanin abubuwan da Allah Malicci Ya yi umarni da ayi daidai gwargwado, kamar tsayar da Sallah akan lokaci a cikin kyakkyawan tsarki, da yawan nafifilin da Shara'a ta zayyana da yawan karatun Al'kur'ani mai girma, ya zamana akullum kana da abinda za ka karanta ba wai sai watan Ramadan ba, da Is'tighfari da kula da zikiran bayan Salloli, da addu'o'in shiga bandaki, domin bandaki yana daga cikin wuraren da suke matattara aljanu, mafi kyawun littafi na zikiri da aka rubuta anan kurkusa shine **'Hisnul Muslim'** zaka/ki same shi awuraren masu saida littattafai na bakin titi ko na cikin shaguna, an fassarashi zuwa Hausa da Ingilishi.

Hanya Ta Biyu: Kayyadaddiyar addu'a kamar:

(1) **Ayatul Kursiyyi**, Ma'aikin Allah رضي الله عنه Ya ce: *"Duk wanda ya karanta ta alokacin da zai kwanta Allah zai sanya mishi mai kula da shi har gari yawaye"*. Bukhari ya ruwaito shi, kuma ayar:

﴿ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴾ البقرة: ٢٥٥

(2) **Amanar Rasulu** (Ayoyi biyun Karshen Suratul Bakara) alokacin da mutum zai kwanta bacci, “*Duk wanda ya karanta su sun isar masa*”. Bukhari da Muslim suka ruwai to, ga ayoyin:

﴿ ءَأَمِنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَأَمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَكَاتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نَفِرُوا بَيْنَ يَدَيْهِ أَحَدٍ مِّنْ رُّسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴾ لا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴾ البقرة: ٢٨٥ - ٢٨٦

(3) Addu'a ta uku alokaci wanciya bacci ita ce: zaka buda hannayanka biyu, sai ka karanta **Kulhuwa** sai ka tofa a hannuwannaka, sannan sai ka karan ta **Falaki**, ita ma ka tofa, sannan sai ka karanta **Nasi** ita ma ka tofa, sannan sai ka shafo jikinka daga saman (kai) zuwa inda ka tsaya, sannan sai ka maimaita ‘Kulhuwa da Falak da Nas’, kana tofawa a hannayan na ka sannan ka shafa a jiki, sannan sai ka sake maimaitawa, sau uku kenan, ga wadannan surorin:

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

﴿ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ① اللَّهُ الصَّمَدُ ② لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ③ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ④

كُفُوًا أَحَدٌ ④ ﴾ الإخلاص: ١ - ٤

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ① مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ② وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ③ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ④ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ⑤ ﴾ الفلق: ١ - ٥

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ① مَلِكِ النَّاسِ ② إِلَهِ النَّاسِ ③ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ④ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ⑤ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ⑥ ﴾
الناس: ١ - ٦

Dukkan wadannan addu'o'in ana matukar bukatarsu zaka same su cikin wannan littafin na 'Hisnul Muslim'. Allah ya karemu daga dukkan sharrin masharranta, amin.

Wadannan wadansu hirzine da Ma'aikin Allah –Tsira da amincin su tabbata a gareshi – ya karantar da wannan al'umma tashi, domin matsafa ba irin hanyar da ba za su bi ba domin su ga sun cutar da al'umma.

Wadannan takaitaccan bayani ya nuna yadda Asiri yake halakar da wanda ya yi da wanda ya sa a yi, da kuma yadda ya ke nuna mu'amala da boka ko danduba yana cikin abinda yake warwarewa mutum imaninsa da Allah, domin duk wanda ya yi imani da Allah da Kaddara ba zai aikata wannan danyan aikinba. Allah ya tsaremu, amin.

Babi Na Uku: Kisan Kai

Kisa: A wannan babi za'a yi bayani ne akan abu na uku cikin abubuwa bakwai da Ma'aikin Allah -tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi- ya lissafa shi cikin abubuwan da suke halakarwa, wannan abu kuwa shine Kisa.

Allah madaukakin Sarki ya haramta kisa haka kawai ba tare da dalili na shara'a ba, kuma Ya sanya nau'ukan narkon azaba ga dukkan wanada ya aikata kisa.

Karkasuwar Kisankai:

Kashi na Farko: Mutum Ya Kashe Kanshi Da Kanshi.

Allah Madaukakin sarki Yana cewa a cikin littansa Alkur'ani:

﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصَلِّيهِ نَارًا ﴿٣٠﴾ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾﴾ النساء: ٢٩ - ٣٠

Ma'ana: “Kada ku kashe kawunanku, lalle Allah Ya kasance mai rahama ne a gareku. To duk wanda ya aikata haka (ya kashe kanshi) dan kiyayya da zalinci to da sannu zamu konashi da wuta, hakanko ya kasance a wurin Allah abune mai sauki”. Suratun Nisa'l aya ta 29-30.

Ma'aikin Allah -tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi- ya ce **“Duk wanda ya kashe kanshi da wani abu to da wannan abun za'a azabtar da shi”**.

Hakan nan da ma'aikin Allah -tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi- yake cewa:

“Duk wanda ya kashe kanshi da guba to zai zo ranar kiyama yana ta hambadar wannan gubar acikin wuta, hakanan duk wannda ya kashe kanshi

da wuka zai zo ranar kiyama da wuka a hannunsa yana ta caka wa jikinshi a cikin wuta”.

Ibnu Kasir ya kawo wadannan hadisai alokacin da yake fassara wadancan ayoyin na da suka gabata.

Tabbas wannan yana nuna mana cewa kwata-kwata bai halattaba don mutum ya samu kanshi cikin bakin ciki da damuwa da tashin hankali ya ce zai rataye kanshi kodai a fankar dakinshi ko ya tafi daji ya rataye kanshi a wata bishiya, ko ya fada cikin kogi, ko ya hau katuwar gada ya diro, damadai duk wata da take kisa mace ko namiji, Allah Ya tsaremu baki daya amin.

Shin Ya Hallata Ayi Masa Sallah?

Ya hallata ayi mishi sallah domin bai kafirta ba, saidai malamai da masu fada aji ba za su halarci sallar da binne shi ba, don kada yaba sauran mutane damar aikata irin wannan danyan aiki, amma bai hana su roka mishi gafarar Allah a inda suke tsakaninsu da Allah ba.

Kashi Na Biyu: Kisan Ganganci:

Kisan gangaci shine: *“Mutum ya yi nufin kashe wani sannan ya dauki abin da ya ke kisa ya kashe da shi”.*

Allah madaukakin Sarki Yana cewa:

﴿ وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَعُضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ
وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾ النساء: ٩٣ ﴾

Ma’ana: *“Kuma duk wanda ya kashe mumini da gangan to sakamakonsa Jahannama kuma zai dawwama acikinta kuma Allah Ya yi fushi da shi, kuma Ya tsine masa, kuma Ya yi mishi tattalin azaba maigirma.”.* Suratun Nisa'i, aya ta:93. (Allah ya tsaremu, amin).

Hukuncin Kisan Ganganci:

irin wanna kisan na ganganci Allah madaukakin sarki ya yi bayaninsa a cikin Alkur'ani mai girma inda Allah Ya ke cewa a Suratul-Bakara:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ ﴾ البقرة: ١٧٨

Ma'ana: “*Ya wadanda suka yi Imani!, an wajabta muku ramuwa dan gane da wadanda aka kashe*”. Bakara, ayata:178.

Haka kuma Allah Ya ce:

﴿ وَكُنَّا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ الْمَائِدَة: ٤٥ ﴾

Ma'ana: “*Kuma mun wajabtamusu acikinta (Attaura) Lalle ana kashe rai idan ran nan ta kashe (wata rai)*”. Suratul Ma'idah, aya ta: 45.

Ma'anar Kisasi: (wato ramuwa) shine yadda wanda aka kashe ya dandani dacin mutuwa to shima wanda ya yi kisan ya dandana, irin wannan hukuncin shi zai tabbatar da zaman lafiya, domin duk mutumin da yasan indai ya kashe to tabbas za'a kashe shi ko shi waye to lalle zai shiga taitayinsa, wanda hakan zai sanya rayuwa ta aminci tsakanin al'umma. Amma farfagandar da ake yi da sunan kare hakkin dan'adam na cewa shara'ar musulunci ta tsaurara domin bata kula da hakkin dan'adam ba, irin wannan maganar tana nuna jahiltar menene hakkin dan'adam?! domin ai shi ma wanda aka kashe dan'adamne kuma yana da hakki, yanzu dan an karbar masa hakkinsa sai ace donme?.

Yafiya:

Idan 'yan'uwan wanda aka kashe suka ce sun yafe, to shikenan ba za'a kashe wanda ya yi kisanba sai ya bada diyaa ga su 'yan'uwan wanda aka kashedin, sannan kuma ya yi azumi sittin ajere.

Kashi Na Uku: Kisan Kuskure:

Kisan kuskure shi ne: “Kisan da aka yi ba tare da anyi nufiba”. kamar maharbi ya hangi dabba bayan ya kammala shiri ya sakar mata kibiya kawai sai kibiyar nan ta wuce ta sami wani can daban yana noma ko ya zo wucewa.

Hukuncin Kisan Kuskure:

Hukuncin kisan kuskure shine 'Za'a bayar da diyya ga dangin wanda aka kashe, sannan za'a 'yanta baiwa/bawa mummunai, idan ba'a samu ba sai ayi azumin kwanaki sittin ajere, Allah Ya karemu, amin.

Tambihi/Fadakarwa:

Yana da kyau musan wadanda suke da hakki akan wanda aka kashe:

Na farko: Allah Madaukakin Sarki, domin shi ne wanda ya halicce shi sannan wani ya zo ya kashe mishi bawansa ba tare da izinin shi ba, hakkin Allah madaukakin sarki shi ne; 'wanda ya yi kisan ya 'yanta baiwa/bawa', idan ba'a samu ba sai ya yi azumin kwanaki sittin a jere ba tare ta ya sha ba, domin Allah Yana cewa:

﴿وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ﴾ النساء: ٩٢

Ma'ana: " ...Kuma da 'yanta baiwa (ko bawa) mumina, to duk wanda bai samu ba to sai ya yi azumin watanni biyu masu bibitar juna don neman tuba a wurin Allah." Suratun Nisa'i, aya ta: 92.

Na biyu: 'yan-uwan wanda aka kashe:

Su ma 'yan-uwan wanda aka kashe suna da hakki domin an kashe musu dan'uan su kuma Allah ya ba su damar su tashi su nemi hakkin su, Allah yana cewa a cikin Suratul-Isra'i, a 33 aya ta:

﴿ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّهِ سُلْطٰنًا فَلَا يُسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾ ﴾

الإسراء: ٣٣

Ma'ana: "Kuma duk wanda aka kashe shi a halin an zalince shi to munsanyawa danginsa karfi (na su nemin hakkinsu) to amma kada ayi barna wurin kisa". (ta yadda za'a kashe wanda ba shi ya yi lefi ba).

Saboda haka duk wanda ya yi kisa da ganganci za su taru shi danginsa su bayar da diyyah ga 'yan'uwan wanda aka kashe, domin Allah Yana cewa:

﴿ وَمَا كَانَتْ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَاً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ

مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَّدَّقُوا ﴿النساء: ٩٢﴾

Ma'ana: "Bai kasance ga wani mumini ba ace ya kashe mumini saidai da kuskure, to duk wanda ya kashe mumini da kuskure to zai 'yanta baiwa mumina (Hakkin Allah) da kuma diyyah da za'a mikata ga dangin wanda aka kashe sai dai in sun yafe". Suratun Nisa'i, aya ta: 92.

Na Uku: Wanda Aka Kashe:

Shi kuma wanda aka kashe aranan kiyama zai ruko wuyan wanda ya kashe shi ya zo da shi gaban Allah ya ce: " **Ya Allah tambayeshi akanme ya kashe ni?**".

Tambaya:

A yanzu idan aka tambayeka akace 'Shin irin mahaukacin lodin da direbobi suke yi a mota, kamar ace mota zata dauki buhu hamsin na kaya sai aloda mata buhu sittin sannan mutane su hau da anje kan kwana ko wani tudu ko gangara sai motar ta balle ayi asarar rayuka wane irin kisane? Kuma wa ya yi kisan? Allah Ya tsaremu amin.

Idan ba'asan wanda ya yi kisaba:

Idan ba'asan wanda ya yi kisaba to gwamnata zata bayar da diyya ga 'yan'uwan wanda aka kashe, domin ita ce wajibin tsare rayukan al'umma ya rataya a wuyanta.

A wannan dan takaitaccan bayani ya bayyana agaremu yadda musulunci ya baiwa ran bil'adama kulawa, da kuma yadda Ma'aikin Allah ﷺ ya sanya kisan kai cikin abubuwan da suke halakar da wanda ya aikata. Sannan ya bayyana agare mu cewa koda mutum ya yi kisa anan duniya an ba shi kariya ta kowane irin al'amari to ya sani wannan kariyar ba za ta anfone shi ba a gaban Allah Madaukakin Sarki.

Kenan yanzu dole mutum ya kula da duk irin aikin da za'a sashi da kuma irin alkawarin da za'a yi masa, domin koda ya tsira anan duniya to ya sani fa a kwai lahira, Allah madaukakin sarki ya kare rayukan al'ummar musulmi bakidaya, ya tsaremu ya tsare mana imanimmu, amin.

Babi Na Hudu: Riba/Kudin-ruwa

Riba/Kudinruwa: shi kuma wannan babi na hudu yana kunshe da bayani ne akan abu na hudu cikin abubuwa bakwai da Ma'aikin Allah – tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi- ya lissafa cikin abubuwan da suke halakar da wanda yake ta'amuli da su, wannan abu kuwa ita ce riba ko kudin-ruwa ko bashi da ruwa.

Mecece Riba?

A shar'ance Riba Ita ce: Kari akan wadansu abubuwa kebantattu.

Tsoratarwa A Kan Mu'amala Da Riba:

Ayoyi masu tarin yawa sun yi bayanin narkon azabar da Allah madaukakin sarki ya tanadar aka mai mu'amala da riba, haka nan Ma'aikin Allah ﷻ Ya yi bayanin haka harma gashi ya lissafa riba cikin abubuwan da suke halakar da maita'amuli da riba, Allah Ya tsaremu, amin.

Allah madaukakin sarki ya na cewa:

﴿الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧٥﴾ يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرِي الضَّعْفَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴿٢٧٦﴾﴾ البقرة: ٢٧٥ - ٢٧٦

Ma'ana: "Duk wadanda suke cin riba bazasu taba tashi ba (daga kabarinsu) saidai kamar wanda aljan ya shafeshi, abinda ya sa haka saboda su (masu mu'amala da riba) sunce ai abinsani kawai kasuwanci kamar ribane, kuma Allah Ya halasta kasuwanci kuma Ya haramta riba, to duk wanda wa'azi ya zo masa daga wurin Ubangijinsa sai ya hanu (daga ta'amuli da riba) to yana da abinda ya wuce, kuma (sauran) al'amarinsa yana wurin Allah, amma duk wadanda suka ci gaba (da mu'amala da riba) to wadannan sune 'yanwuta

kuma wadanda zasu dawwama acikinta* Allah Yana kwashe albarka (daga dukiyar da ake) mu'amalar riba da ita, kuma (Allah) Yana rainon sadaka, kuma (Shi) Allah bayason dukkan maiyawan kafirci kuma mai laifi".

Bakara, aya ta: 275-276.

Lalle wadannan ayoyi guda biyu sun yi bayanin yadda Allah ya kyamaci riba Ya haramta ta kuma Ya yaye shubuhar wadanda suke ganin kasuwanci da riba duk abu guda ne, Allah Ya nuna mana cewa Shi Ya halatta kasuwanci kuma Ya haramta riba, kuma Ya bayyana yalwatar rahmarsa cewa duk wanda wa'azi yazo gare shi ya ji cewa ta'amuli da riba Allah Ya haramta shi kuma ya hanu ya yarda da haramcin ya tuba to abinda ya yi a da ya wuce, amma sauran al'amarin sa yana wurin maliccinsa.

Hakanan bayan wadannan ayoyin biyu Allah madaukakin sarki Ya ce:

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اتَّقُوا اللّٰهَ وَذَرُوْا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَاۤ اِنَّ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿٢٧٨﴾ فَاِنْ لَّمْ تَفْعَلُوْا فَاذْنُوْا
بِحَرْبٍ مِّنَ اللّٰهِ وَرَسُوْلِهِؕ وَاِنْ تَابْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوْسُ اَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُوْنَ وَلَا تُظْلَمُوْنَ ﴿٢٧٩﴾ البقرة:
٢٧٩ - ٢٧٨

Ma'ana: "Ya ku wadanda suka yi imani ku ji tsoron Allah kuma kubar abinda ya saura na riba har in kun kasance ku muminaine. * Har idan ba ku aikata (Tuba ba) to ana shelanta muku yaki da Allah da Manzanshi, idan ku ka tuba ku na da asalin dukiyar ku, kada ku yi zalinci ba kuma za'a taba zaluntar ku ba." *Bakarah, aya ta: 278-279.*

A iya sani na Masu mu'amala da riba da masu kiyayya da salihan bayi su kadai ne Allah ya shelantawa yaki, lalle wannan kadai ya ishi bala'i ga masu ta'amuli da riba.

Hakanan kuma Ma'aikin Allah ﷺ Ya tsoratar akan ma'amala da riba, Jabir dan Abdullah ﷺ ya ruwaito Hadisi daga Ma'aikin Allah ﷺ ya ce: Ma'aikin Allah ﷺ Ya tsinewa wanda ya bada riba da wanda aka ba, da wanda ya rubuta (sakatare) da wadanda suka tsaya amatsayin shaidu' Ma'aikin Allah ﷺ Yace:

“**Duk daya suke**”. Muslim ya ruwaito hadisi na **1597**, da Ibnu Hajar a Bulughul Marama Hadisi na **801**.

Hakika wannan tsinuwa da Ma'aikin Allah ﷻ Ya yi wa masu ta'amali da riba lalle yana nuna mana bala'in da ke cikin riba, mutum na farko da aka tsinewa shi ne wanda '*ya bayar*' ko waye talaka ko mai kudi, shugaba ko wanda ake shugabanta. Mutum na biyu shine '*Wanda akaba*' ko waye kuwa. Mutum na uku '*Wanda ya zama mai rubutu a tsakanin mai karba da mai bayarwa*' mutum na karshe da tsinuwar Ma'aikin Allah ﷻ ta hada dashi a wannan Hadisin su ne '*wadanda su ke shaida*', sannan Ma'aikin Allah ﷻ Ya ce duka daya suke. Allah ya tsaremu baki daya.

Ita riba tana cikin abubuwan da dukkan shari'un da suka gaba ta sun haramtar da ita, asalima shi ta'amuli da riba daya ne daga cikin siffofin yahudawa da Allah Ya tsine musu tsinuwar kuma ta har abada.

Kadan Daga Cikin Abinda Yasa Aka Haramta Riba.

Tabbas akwai cindukiyar mutane ba tare da hakki shar'antattacce ba, akwai kuma cutar da talakawa da mabukata ta yadda ake nunnuka musu bashi musammamma idan sun kasa biya, sannan akwai kuma rashin tausayi, sannan al'amarine da yake toshe hanyar bada kyakkyawan taimako, yake bude hanyar mummunan taimako wanda ke dankwafar da marashi ko-da-ko Bankine ko ma kasa, abune kuma da yake gurgunta kasuwanci da masana'antu, sannan kuma al'amarine da yake zama sanadiyyar salwantar dukiya kuma gashi yadda musulunci ya baiwa dukiya kima da daraja, wannan yasa duk abinda zai kawowa dukiya cikar musulunci ya kawar da shi kamar sata, sane, fashi, daukar dukiya a bada ita ga wanda baida kimiyyar kula da ita d.s. to wannan yana daga cikin abinda yasa aka haramta Riba.

Idan ba'a manta ba ashekara ta **2009** da duniya ta samu kanta cikin matsin tattalin arziki ai nan-da-nan manyan bankuma a turai suka bayyana cewa sun rage kudin ruwa da suke karba da kashi kaza % ashe su ma sun san cewa riba tana cikin abinda ke karya tattalin arziki cikin gaggawa.

Kada mu sha'afa cin riba yana daya daga cikin siffofin Yahudawa da Allah Madaukakin sarki ya tsine musu a kanta, Allah madaukakin sarki Yana cewa:

﴿فِظُلْمٍ مِّنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا ﴿١٦٠﴾ وَأَخَذِهِمُ

الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ ﴿النساء: ١٦٠ - ١٦١﴾

Ma'ana: "Kuma saboda tsananin zalincin Yahudawa muka haramta musu abubuwa masu dadi, da kuma yadda suke kange (mutane) masu yawa daga hanyar daidai, da kuma yadda suke karbar kudin Ruwa kuma tuni an hanasu, da kuma yadda suke cin dukiyar mutane da barna".

Suratun Nisa'i, aya ta 161.

Riba ita ce kari akan wadansu abubuwa ke bantattu, kamar yadda bayani ya gabata, ashe wannan yana nuna mana cewa ba komai bane riba ke shiga cikinshi.

Abubuwan Da Riba Ta Ke Shiga:

To yanzu wadanne abubuwane wadannan?. An karbo daga Ubata dan Samit –Allah Ya kara masa yarda- Hadisine Marfu'i ya ce:

"Zinare da Zinare, Azufra da Azurfa, Iburo da Iburo, Shinkafa da Shinkafa, Dabino da Dabino, Gishiri da Gishiri, (ayi su) daidai-wa-daida, Hannu-da-Hannu". Bukhari Hadisi na **2176** da Muslim **1584** (kuma wannan lafazin riwayar Musline).

Ayanzu wannan Hadisi ya zayyano mana abubuwa guda shida ya kuma bayyana mana yadda za'a yi mu'amala da su, yadda za'a yi mu'amala da su sharuddane guda biyu alokacin da abubuwan su ka zama jinsi guda, abu na

farko ya zama daidai wa-dai-da, abu na biyu ya zama hannu-da-hannu, idan aka saba haka to an ci riba kamar yadda wadansu hadisan su ka nuna.

Mu dauki misalan abubuwa biyu cikin wadancan abubuwa shida da aka an bata a hadisi, misalin abu na farko shi ne **'Zinare'**, idan kana da zinare ni ma ina da zinare ina son in baka na wa in karbi na ka (misanye) sai aka auna nauyin su ya zama daidai to anan sai in karbi naka ka karbi nawa (hannun-kuturu-da-na-makaho) ba zan kara maka komaiba, ba zaka karamin komai ba, in an yi kari to wannan karin ya zama riba, ko da an gyara na wani ba'a gyara na wani ba, balle na ki dankunnen zinari ne na wa kuma awarwarone duk ba wani kari, kenan idan kai da ka ke sayarwa na kawo maka na wa kilo ashirin na awarwaro sai kaban kilo ashirin na sarka, shi kenan taro ya tashi ba maganar in kara maka dari biyar ko dubu, in an yi kari to an ci riba.

Misalin abu na biyu kuwa shi ne mu dauki shinkafa, Shinkafa bakidayanta jinsi gudace ta gida da ta waje, kenan yanzu idan na ba ka shinkafa 'yar gwamnati kwano goma kai kuma kana da ta gida to kaima kwano goma zaka bani hannu-da-hannu, idan aka yi kari to an ci riba, ashe yanzu idan aka ba ka shinkafar gwamnati kwano goma aka ce ka bada ta gida kwano goma da rabi to wannan abinda aka kara ya zama riba komai kankantar shi hakanan komai yawanshi, Allah Ya sawwake, lalle wannan yana nuna mana mu kusanci malamai kenan, hakanan idan aka bayar da ta gwamnati yanzu kwano goma sai aka ce kazo bayan karfe kaza ka karbi ta gida kwano goman shima ya zama riba tunda an sami jinkiri, domin hadisin ya nuna ayi daidai-wa-daيدا, kuma hannu da hannu, kamar yadda bayani zaizo, da izinin Allah.

Mu koma kan wancan hadisin da ya lissafafa abubuwa shida, sai malamai magabata su ka ce: 'Haramcin riba bai takaitu a kan wadannacan abubuwa shida kadai ba, a'a, su dai wadancan shida sune asali duk abinda ke da alaka

da daya daga cikinsu sai ya karbi hukuncin shi'. Sai malaman su ka ce abinda yasa Zinariya da Azurfa (wato biyun farko a Hadisin) suka zama abinda riba ta ke shiga shi ne don suna kudi, saboda haka duk abinda yake kudi ne Nairace ko Riyal ko Dala, ko Sefa koma nenene indai kudi ne to shi ma hukuncin Zinariya da Azurfa ya hau kan shi.

Wannan zai nuna maka gamewa ta musulunci da kuma Mu'ujizar Ma'aikin Allah –Tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi- ta yadda ya yi jawabin da ya shafi Riyal da Dala da Naira wanda yake alokacin da yake wannan jawabi babu wadannan kudade, Allah Ya kara masa daukaka, amin.

Canjin-kudi: Canjin-kudi nau'ine na kasuwanci da Allah ya halatta shi, akan hakane har ake da 'yan-canji da shugaban canji. Sai dai mu sani kudin da ake canzawa sun kasu kashi biyu, akwai wadanda suke jinsi guda, kamar Naira da Naira ko Riyal da Riyal ko Dala da Dala d.s, to dukkan kudadan da suke a junansu jinsi guda su ke ya zama wajibi wurin yin canji asan an cika sharudda guda biyu:

(a) Hannu-da-hannu: idan aka sami jinkiri to anci riba, misali idan na zo ka canzamin **N500**, to bai halatta ka karba kace in dawo anjima in karbi canjinba.

(b) Daidai wa daida: kenan bai halatta in baka **N500** ba, kai kuma ka ba ni **N490** ko don sabbine ko dan cancar dan na wahala ko kuma sana'arka ke nan ko dai dan wadansu al'amura.

Sai kuma kudaden da jinsinsu ba guda ba ne, kamar Naira da Dala ko Sefa da Riyal, anan ya halatta asami fifiko in baka Dala **100** ka bani **₦150,000**. amma dole ya zama hannu da hannu, bai halatta a sami jinkiriba.

Abinci: Musanyar abinci da abinci halasne kuma nau'ine na halastaccan kasuwanci, saidai shi ma ya kamata asan abinda su ke jinsi guda da kuma wanda su ke ba jinsi gudaba.

Kamar shinkafa baki dayanta jinsi guda ce, kenan lokacin musanye dole asamu sharudda biyu hannu da hannu kuma daidai wadai, kamar yadda bayani ya gabata, haka namma gero da gero bai halatta in baka gero na bara kwano goma kai kuma ka bani na bana kwano tara ko sha'daya ba.

Lalle wannan yana nuna mana yadda kofofin afkawa riba suke da yawa domin sau da yawa wani yana bada bashin kudi akan idan za'a dawo mishi da su sai ayi kari, wanda yake da yawan Bankuna da daidaikun jama'a akan haka su ka ginu, kuma yi hakan tsantsan riba ne.

Wannan nau'uka na riba bayanansu ba zai wadatarba a dan wannan rubutu, sai dai a kusanci malamai sannan kuma alizimci karatu akan kasuwanci, domin hatsarin da yake cikin riba da fushin Allah akan dukkan mai ta'amuli da ita har da wanda ya rubuta da wanda ya tsaya shaida duk tsinuwar Allah ta hau kansu kamar yadda bayani ya gabata, Allah muna rokonka ka ciyarmu abinda yake halal kuma ka sa mu cika da imani, amin.

Babi Na Biyar: Cin Dukiyar Maraya

Cin Dukiyar Maraya: A wannan babi na biyar za'a yi bayani akan abu na biyar cikin abubuwa bakwai da Ma'aikin Allah – tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi- ya lissafa cikin abubuwan da suke halakar da wanda yake ta'amuli dasu , wannan abu shi ne '*Cin Dukiyar Maraya*'.

Maraya: 'shi ne wanda mahaifin shi ya rasu kafin ya balaga ya yi hankali. Ma'aikin Allah ﷻ ya ja kunnen al'umma sosai da sosai akan kulawa da hakkin maraya da tausaya masa da fadi-tashi akan al'amuransa, kuma ya bayyana falalar hakan awurare dadama. To amma abin takaici sai awayi-gari dan abinda uba ya mutu ya barwa 'ya'yansa sai wani/wasu su bi takan wannan abinda aka bari kafin dan lokaci a neme shi a rasa. Allah madaukakin sarki yana cewa dangane da masu cin dukiyoyin marayu da zalunci:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ آلِيَتَمَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ۝١٠﴾
النساء: ١٠

Ma'ana: "*Lalle dukkanin wadanda suke cin dukiyoyin marayu da zalinci, abin sani kawai suna cin wutane a cikinsu, kuma da sannu za'a kona su a wuta wacce ake rurata*".

Suratun Nisa'i, aya ta:10.

Akwai hanyoyi da dama da mutane su ke bi wurin cinye wannan dukiya ta maraya, wasu idan su na hulda da mutum sai ya zama akwai wasu kudadensa ko filayansa ko ma dai wasu kadarori da yasan ba wanda ya sani sai shi, sai kawai ya yi shiru akansu ya ki fito da su in kuma ya ga suna da yawa ko za'a gane sai ya dan tsakuro wasu daga ciki, sauran kuma ya yi shiru akansu, ana samun masu irin wannan mummunan hali cikin matan mamacin ko 'ya'yanshi ko abokanshi ko abokan cinikayarsa d.s, wannan haramunne ko tantama babu kuma duk wanda ya yi irin wannan hali sai ya amayar da abinda ya ci a ranar alkima alokacin da hakan ba zai yi anfani ba.

A wani lokacin kuma shi malamin da aka kira domin ya raba gado shi ne wanda zai kamfaci wani kaso mai tsoka yace wannan na masu rabone, ko kuma a zaga ta baya ahada baki dashi don ya karawa wani, waifa wanda zai yi fada akan wannan mummunan hali shi ne kuma zai zama ja-gaba, Allah ya sawwake.

Awani jikon kuma 'ya'ya mata da matan mamacin su ne za'ayi rabon gado amma kwata-kwata ba su san me aka raba ba, ko dai 'yan-uwan mamacin su yi watsi da su ko kuma 'ya'ya maza su yi watsi da 'yan-uwansu 'ya'ya mata, ko kuma duk ba wannan ba wacce tafi 'ya'ya sai tai zamanta akan dukiyar, ka ji don rashin jin tsoron Allah wai ana cewa ba'a raba gado da mara 'ya'ya, sauda yawa wata irin kazantar da ake yi awurin rabon gado kare ba zai ci ba.

Awani karon kuma shi wanda akaba dukiyar marayun ya kula da ita bayan an gama rabo shi ne zai hauta da casa kafin-kiftawa-da bisimillah ya hallaka dukiyar bakidayan ta, mu lura idan akace dukiya to ana nufi 'duk wani abu mai kima' kamar kudi kadarori na gidaje motoci gunakai dabbobi fadamu amfani gona ...'.

Bai halatta a dankawa yara kanana dukiyarsu ta gado ba sai bayan sun cika sharudda guda biyu:

(1) Balaga: Dole kai da akaba dukiyar maraya ka ci gaba da riketa kana jujjuyata ba zaka danka masa ba sai ya balaga, ita kuma alamar mutum ya balaga alamace kamar haka:

(a) Mafarki: Alokacin da yaro ko yarinya ta yi ko ya yi mafarkin ya sadu da mace ko macen an sadu da ita kuma maniyyi ya fita, to daga wannan lokacin hukunce-hukuncen shara'a sun haukan shi ko kanta mala'iku za su dinga rubuta musu ayyukan da kowa ya yi mekyau ko mara kyau sun yi aure ko ba su yi aureba, domin babu wanda yace sai mutum ya yi aure sannan za'a bude

masa fayil a wurin Allah. Ko kuma maniyyin ya fita a farke ba wai sai abacci kadai.

(b) Bayyanar Gashin Mara: Hakanan idan gashin mara mai kaushi-kaushi ya bayyana a gaban 'Ya mace ko Da namiji.

(c) Jinin Al'ada: Haka nan daga lokacin da mace ta ga jinin al'ada to daga wannan lokaci ta balaga hukunce-hukuncen Allah sun hau kanta, anan nake cewa dolene iyaye su tashi tsaye wurin kula da 'ya'yansu.

(d) Cika shekara 15: Alokacin da Dan amiji ya cika shekara 15 ko 17 ko 18, kamar yadda malamai suka karawa juna sani to lalle ya balaga.

(e) Ciki: Yin ciki alama ce wannan yarinyar ta balaga.

Wadannan alamun balaga ko wacce daya cin gashin kanta ta ke yi, ba lalle bane cewa sai sun bayyana duka, alokacin da daya ta bayyana shikenan, kuma ya zama dole iyaye da masu ruko su kula sosai da sosai, domin sai kaga yaro ko yarinya sun sha azumi amma kwatakwata ba maganar ramawa wai an dauka sai an yi aure sannan mutum zai dinga cika ibadarsa.

(2) Sharadi Na Biyu Wayau: Koda yaron da kake kulawa da dukiya ya balaga to bai halatta ka ba shi dukiyar ba sai ka jarraba hankalinsa da dabararsa da wayonsa, idan ya natsu sai a danka masa, idan kuwa bai natsuba to bai halatta a bashi ba.

Wadannan sharudda guda biyu sune aya ta: 6 cikin Suratun Nisa'i ta yi bayani, Allah madaukakin sarki ya na cewa:

﴿وَابْتَلُوا الْيَتَامَىٰ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا
وَبِدَارًا أَنْ يَكْبُرُوا وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ

فَأَشْهَدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٦﴾ النساء: ٦

Ma'ana: "Kuma ku jarraba marayu har idan suka isa aure to idan kun tabbatar da wayonsu sai ku ba su dukiyoyinsu, kada ku ci ita (dukiyar) da

barna da gaggawa kafin su girma (komai ya kare), duk wanda yake mawadacine to ya kame, wanda ko fakirine (marashi ne) to ya ci gwargwadon wahalarsa, idan zaku danka musu (dukiyar) to ku kafa musu shaida, lalle Allah Ya isa mai lissafi akan komai''.

Wannan babbar aya ce akan abinda ya shafi kulawa da dukiyar maraya a tsari mai cike da adalci da tausayawa da baima kowa hakkinsa.

Da farko dai ayar ta yi nuni da adinga jarraba su marayun har idan aka ga sun cika wadancan sharudda biyu sai aba su dukiyarsu, sannan ayar ta ja kunnen masu kula da dukiyar da kada su tasa ta a gaba da ci ham-ham kafin yara su girma babu komai, sai ayar ta bayyana hakkin mai kula da dukiyar idan shi mai kula da dukiyar maraya dama mawadaci ne yana da harkokinshi to ya ci gaba da kulawa da ita amma ya kame daga cin wani abu na dukiyar, idan ko talaka ne kulawa da dukiyar marayan ta shagaltar da shi daga na shi fadi-ta-shin, to ya dauki gwargwadon wahalarsa, ma'ana inda wani kadauka aiki yake kulama da dukiyarka nawa zaka ba shi, to abinda kasan zaka ba shi haka zaka dauka.

Sannan ayar ta nuna mana cewa idan lokacin dankawa maraya dukiyarsa ya yi kada ku kunshe kanku a daki a'a ku kafa shaidu, to kenamma a lokacin da zaka karbi dukiyar maraya ka tabbatar ansa shaidu kuma a rubuta adadin abinda ka rike, kada ka yarda ace ai ba sai anrubutaba ba danka bane, sauda yawa mutum ba zai raka kaba yace dare ya yi ma, wasu su za su zugo marayun bayan sun girma ace babanku yabar muku abukaza da abu kaza a nemi a hada ka fada da 'ya'yan kaninka ko yayanka, Allah Ya sawwake, sannan wurin shaidun ba lalle bane ace sai dattijai a hada da matasa wanda suke da wayau Allah ne dai kadai yasan gawar fari.

Sai Allah Ya rufe ayar da ya isa ya zama mai lissafi, wannan yana nuna mana cewa a tsaya ayi lissafi mai kyau lokacin karba da kuma lokacin bayarwa, zaka

lissafa duk abinda kake kashewa marayan dake hannunka kamar kudin makaranta, kudin koyon sana'a, domin zaka tsaya ne ka kula da tarbiyyarsa lokacin muzurai ayi mishi muzurai, lokacin fada ayi mishi fada in ya yi abin duka adoke shi amma ba duka mai tsananiba, domin sai an rintse ido ake shan magani musamman a irin wannan lokaci da tarbiyya ta sukurkuce.

Ka sa shi makarantar Islamiyyah data boko da koyon sana'a, sai kaga ya girma ya zama natsattsen mutum kamili, ga kuma irin wannan dinbin lada da ka samu, domin duk wadannan al'amurra da ka ke wa wannan maraya kana da lada na musamman awurin Allah.

Ayoyin Alkur'ani mai girma sun zo da bayanin kada ku yi kusa da dukiyar maraya sai da abinda yake shine mafi kyau, saboda yadda ayoyi suke Magana akan dukiyar maraya sai da yakai wasu sun nemi su ware dukiyarsu data maraya ba tare da sun hadaba koda ko jinsinsu guda kamar dabbobi kayan gona kudi d.s, a **Suratul Bakara aya ta: 220**, Allah madaukakin sarki yana cewa:

﴿ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَىٰ قُلْ إِصْلَاحٌ لَّهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَارْحَمُواهُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ

الْمُصْلِحِ ۝ البقرة: ٢٢٠

Ma'ana: "Kuma suna tambayarka dangane da marayu, kace: Kyautata musu shine daidai, har idan kuka hada (dukiyarku da ta su) ai 'yan-uwankune (ba komai), Allah Yasan mabarnaci kuma ya san mai gyara".

Kuma ya kamata al'umma su tsaya su yi karatun-ta natsu akan marayu bai gagara mutum shi ma ya mutu ya bar na shi yaran kanana ai shi ma ba zai so abinda ya bar musu wani ya yi wadaka da shiba.

Saboda haka lissafa cin dukiyar maraya ba-gaira-ba sabab da Ma'aikin Allah ﷻ ya lissafa shi cikin abubuwa bakwai masu halakarwa ba karamin tashin hankali bane

Awannan takaitaccan bayani lalle munsan irin hakkin da maraya yake da shi, da kuma wajibcin tsayawa tsayin-daka akan akula da dukiyar maraya, sannan da bayanin minzalin da maraya zai kai sannan a danka masa dukiyarsa, sannan da bayanin cewa wannan aiki ba karamin matsayi yake da shi a wurin Allah ba, wannan kuma zai dada fayyace mana yadda musulunci a kullum yake kulawa da masu rauni, sannan ga shi yadda bayani ya gabata wadanda suka fi shan wahala su ne mata da kananan yara, kuma ga yadda Allah Ya yi bayani akan dukkan mai cin dukiyar maraya da zalinci to wuta yake ci ma cikinsa, Allah Ya tsaremu kuma dukkan wadanda suke kula da marayun dake hannunsu ya Allah ka taimaka musu wurin sauke wannan nauyi, kuma Ya Allah ladan da kake baiwa wadanda suke kulawa da marayu ya Allah ka tabbatar mana mu da su baki daya, Amin.

Babi Na Shida: Juya Baya A Lokacin Yaki

Ja-Da-Baya Lokacin Yaki:

Wannan shi ne babi na shida kuma bayanin da ke cikinsa akan abu na shida ne cikin abubuwa bakwai da Ma'aikin Allah – tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi- ya lissafa cikin abubuwan da suke halakar da wanda yake ta'amuli dasu, wannan abu shi ne: **Juya Baya A Lokacin Yaki.**

Jihadi wani al'amarine da musulunci ya shar'antashi ya kuma tsarashi kamar yadda ya tsara rayuwar bil'adama ta duniya da kuma ta lahira. Ayoyi na Alkur'ani mai girma da ingantattun Hadisai Ma'aikin Allah – tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- duk sun zayyana yadda jihadi yake hakan kuma malamai sun zayyana yadda yaki yake domin habbaka addinin Allah, kuma kamar sauran al'amura sai mutum ya yi kamar yadda aka shar'anta sannan zai sami ladanshi.

Yaki domin habbaka addinin Allah shi ne kololuwar musulunci, kamar yadda Ma'aikin Allah – tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi- ya bayyana a Hadisin Mu'az.

Kuma kamar yadda Allah madaukakin Sarki ya bayyana a cikin Alkur'ani mai girma cewa:

﴿ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهُ لَكُمْ ﴾ البقرة: ٢١٦

Ma'ana: “A wajabta muku yaki alhalin bakwasan sa”. Bakara, aya ta: **216.**

A wannan dogon hadisi da muke bayani a kanshi, (wato hadisin da yake bayani akan abubuwa bakwai ma su halakarwa) Ma'aikin Allah – tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi- ya lissafa juyawa da nufin guduwa yana daga cikin abubuwa masu halakarwa domin kamar wannan juyawar da mutum ya yi yana nufin a murkushe musulunci kenan.

Amma juyawar da ba ta da laifi sai idan yawan musulmai daidaine dana kafirai, ko kuma su wadanda ba musulmanba sun ninka musulmai ribinyi biyu ko sama da haka, amma idan yawan wadanda ba musulmai ba ya ninka yawan musulmai sama da sau biyu to awannan lokaci babu laifi idan musulmi ya juya da baya kamar yadda ayar Suratul Anfal ta yi nuni:

﴿ أَلَمْ نَخَفْ اللَّهَ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴾ الأنفال: ٦٦

Ma'ana: "Ayanzu Allah Ya sawwaka muku, kuma ya bayyanar da cewa a cikinku akwai masu rauni, idan an sami mutane dari daga cikinku masu hakuri zasu rinjayi mutane dari biyu (daga cikinsu), in kuma an sami mutane dubu daga cikinku zasu rinjayi dubu biyu (daga cikinsu) da izinin Allah, Allah Yana tare da masu hakuri". Ayata: 66.

Ma'aikin Allah – tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi- yana cewa "Kada ku yi fatan haduwa da abokan gaba, ku roki Allah zaman lafiya, idan kuma har kuka hadu da su to ku tabbata, ku sani aljannah tana karkashin inuwar takobi". Muslim ne ya ruwaito shi.

Ya Allah muna rokonka ka zaunar da mu lafiya, kuma ka dawowa da musulunci izzarsa da kimarsa da darajassa.

wannan ya nuna yadda musulunci bai yarda da juyawa da baya ba a lokacin da aka yi futo-na-fito, kuma mu sani annan ba wai ana bayanine akan abinda ya shafi hukunce-hukuncen yaki bane (Jihadi) wannan wurinsa daban malamai sun fayyace shi da yadda ya karkasu da matsayin ko wanne kaso daga cikinsu, amma anan an yi bayani ne akan abinda ya shafi tserewa ne afagen fama. Ya Allah ka tsaremu ka tsare mana rayukammu da imanimmu. Amin.

Babi Na Bakwai: Yiwa Mace Mumina Kazafi

Yiwa Mace Mumina Kazafi:

A babi na bakwai kuma na karshe a wannan littafi za'a yi bayani ne akan abu na bakwai cikin abubuwa bakwai da Ma'aikin Allah – tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi- ya lissafa cikin abubuwan da suke halakar da wanda yake yin su, wannan abu shine; ***Yiwa Mace Mumina Kazafi.***

Kazafi Shi ne: Jifan mutum da aikata alfasha ta zina, ko kore juna biyu kuma ba tare da ya bayar cikakkun shaiduba.

Alokacin da mutum ya jefa kanshi cikin irin wadannan halayya ta kazafi to lalle ya jefa kansa cikin halayyar da take halakarwa, domin yin kazafi ba karamin bala'iba ne, a lokacin da mutum ya ce; ai wance mazinaciyace, ko ya yi lalata da ita, ko wannan cikin na ta ba na mijinta ba ne ko danta/'yarta ai bana mijinta ba ne to lalle ya kawo cikakkun shaidu na mutane hudu maza musulmai da zasu bada shaida akan hakan, idan kuma bai kawo shaiduba ko ya kawo basu cikaba to kowanne mutum guda cikin su shaidun za'a yi masa bulala tamanin (80), kamar yadda bayanai zasu zo nan gaba kadan.

Wannan shiri da musulunci yake dashi ba karamin shiri bane domin kare mutunci ne, masu hikima na cewa 'mutunci madarane in ya zube bai kwasuwa', addinin musulunci yana daga cikin manyan manufofinsa kare mutunci, wannan yasa musulunci ya dauki irin wannan mataki musammamma 'ya mace, domin alokacin da aka bata mata suna to gaba daya an bata mata rayuwarta, shi yasa ayoyin da suka yi magana akan kazafi sun anbaici macece basu anbaici namiji ba wannanko ba wai dan hukuncin ya sha daban bane a'a hukuncin iri dayane ga duk wanda ya yi wa mace ko namiji kazafi, kuma bai iya kawo cikakkakun shaiduba, idan ko ya kawo shaidu

da duk abinda Shara'a ke bukata suka cika to baza'a kira wannan da sunan kazafiba.

Yi wa mace mumina kazafi bai halattaba, kuma yana cikin abubuwan da suke halakarwa, saboda haka dadin fira ko kiyayya kada ta dauki mutum ya yiwa wata/wani kazafi ko yasa a yi.

Ayoyin Da Suka Yi Magana Akan Kazafi: Idan ka tsaya ka kalli ayoyin zaka gansu kashi ukune kuma duk suna cikin Suratun Nur.

Kashi Na Farko: Ayata: 4-5, Allah Madaukakin sarki ya na cewa:

﴿ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ
الْفَاسِقُونَ ﴿٤﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾ ﴾ النور: ٤ - ٥

Ma'ana: "Wadanda suke jifan mata masu kamunkai (da zina) sannan kuma basu kawo shaidu huduba to ku yi musu bulala tamanin (80), kuma kada ku sake karbar shaidarsu har abada, kuma wadan nan sune fasiakai. Saidai kawai wadanda suka tuba bayan haka kuma suka kyautata to lalle Allah mai yawan gafarane kuma mai yawan jinkai." Suratun Nur, aya ta: 4-5.

Anan Allah madaukakin sarki ya bayyana hukuncin duk mutumin da ya yiwa mace/namiji kazafi kuma bai iya kawo shaidu huduba sai Allah ya bayyana hukuncin da za'a yi masa.

Abu Na Farko: Bulala tamanin (80).

Abu Na Biyu: Ba za'a sake karbar shaidarsaba har'abada.

Abu Na Uku: Kuma wannan mutumin fasikine.

Sai idan ya tuba, to anan ne malamai suke maganar shin inya tuba za'a ci gaba da karbar shaidarsa kuma shi kenan shi ba fasiki bane? Amma ko ya tuba sai an yi mishi bulala tamanin.

Kashi Na Biyu: Ayoyin da suka yi bayanin maigidan da ya yiwa matarshi kazafi kuma bai iya kawo shaiduba to shi tsinuwa za su yi da matar ta shi, Allah Yana cewa:

﴿ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنفُسُهُمْ فَشَهَدُوا أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَدَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾ وَالْخَمْسَةَ أَنْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٧﴾ وَيَدْرُؤُا عَنْهَا الْعَذَابَ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعُ شَهَدَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٨﴾ ﴾ النور: ٦ - ٨

Ma'ana: "Wadanda kuma suke jifan matansu (da zina) kuma ya kasance basu da shaidu saidai karankansu, to shaidar dayansu (itace) Rantsuwa hudu da Allah lalle shi yana cikin masu gaskiya * (Rantsuwa) ta biyar tsinuwar Allah ta hau kan shi in ya kasance cikin makaryata. * Kuma abinda zai hana ayi mata azaba (haddi) shi ne ta yi Rantsuwa hudu da Allah cewar lalle shi (mijin) yana cikin makaryata *. (Rantsuwa) ta biyar lalle fushin Allah ya tabbata akanta in (mijin nata) ya kasance cikin masu gaskiya". Surartun Nur, ayata: 6-8.

Anan Allah madaukakin sarki ya yi bayanin idan miji ya yiwa matarshi kazafi kuma bai iya kawo shaidu huduba to 'Li'ani' za su yi.

Amma duk wanda ba miji bane to kodai ya kawo shaidu mutane hudu maza musulmai ko kuma ayi mishi bulala tamanin, ba maganar shi wanda aka yiwa kazafi wai ya rantse idan ba haka bane, ko kuma shi da ya yi kazafin cewa ya rantse duk babu kodai shaidu ko bulala tamanin.

Kashi Na Uku: Ayoyin da suka yi magana akan kazafin da aka yiwa mata mumintai masu kamunkai natsattu kammalallu to wadannan masu yiwa irin wadannan matan kazafi tsine musu aka yi duniya da lahira. Allah madaukakin sarki ya na cewa:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لَعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾ يَوْمَئِذٍ يُوفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾ النور: ٢٣ - ٢٥

Ma'ana: "Lalle dukkanin wadanda ke jifan mata masu kamun kai gafalallu (daga aikata dukkanin alfasha) wadanda suke mumintai to an tsine musu a duniya da kuma lahira, kuma suna da azaba mai girma* Aranar da harsunan su za su bada shaida akansu da hannayansu da kuma kafafuwansu ta sanadiyyar abinda suka kasance suna aikatawa* Awannan ranarce Allah zai cika musu sakamakonsu na gaskiya, kuma za su san lalle Allah shi ne wanda yake mai gaskiya kuma mai bayyanar da abubuwa".

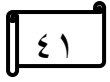
Suratun Nur, ayata: 23-25.

Wannan ya nuna mana shi karankan shi kazafin ya kasu kashi-kashi, kashi na farko shi ne yiwa gama garin mutane wadanda suke suna da kyawawan halaye da kuma wanda ba'a rasaba, su aka anbaaci hukuncin yi musu kazafi a kashin farko, sai kuma wanda ya kasance tsakanin miji da mata. Sai wannan kashi na uku, wanda mutum zai ga mace/namiji mai kamun kai mai addini natsattse mumini kawai ya antayo ashar ya watsa mata/mashi ya dinga fadan wasu maganganu wanda da za'a tara mishi arzikin duniya domin ya kawo shaida akan haka ba zai iyaba.

Domin wani ya dauka irin halin da yake dashi to kowa haka yake, to ka ga bayan ya kasa kawo wadannan shaidu za'a yi masa hukuncin kazafi anan duniya sannan kuma ya jira ranar alkiyama, domin Allah baya bari a taba bayinsa na kwarai, Ya Allah ka sa mu daga cikin su, ka karemu da sharrin masharranta ka tsaremu ka tsaremana imanimmu, amin.

Daga takaitattun bayananan ya bayyana agaremu yadda musulunci ya dauki mutunci da daraja da kima ya karewa kowa mutuncinsa musamman 'ya

mace, domin idan ba hakaba sai kowa ya fadi abinda ya ga dama ko asashi ya fada yana ganin bai huce aci tararshi ba, amma idan yasan zai sha bulalane to dole ya naba'a yasan me zai fada, sai yazama ya kare mutuncinsa dana zuriyarsa kamar yadda ya kare mutuncin wani dana ziriarsa.

Kammalawa

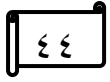
Dukkanin godiya ta tabbata ga Allah, kuma tsira da amincin Allah su kara tabbata ga Abbinshi Muhammad ﷺ da iyalanshi da kuma sahabban shi baki daya.

Annanne kuma muka zo karshen wannan sharhi na wannan hadisi da Abuhurairata ya ruwaito daga wurin Ma'aikin Allah ﷺ na wadannan abubuwa bakwai masu halakarwa, lalle ma'aikin Allah ya isar da manzanci kuma tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi, hakika ta'amuli da wadannan abubuwa tabbas yana halakarwa kuma wannan kowa ya gani ya tabbatar kenan zai kara imanine bisa imani. Fatammu shi ne nisantar wadannan abubuwa da kuma nisantar duk wani abu da mutum ya san sabawa Allah ne.

Sannan mu na godiya ga dukkanin wadanda su ka taimaka wannan aiki ya kammalu tun daga farkonsa har zuwa karshe, da fatan Allah ya sakawa kowa da alheri, amin.

Abuwan Da Ke Ciki

Gabatarwa:	2
Babi Na Daya: Shirka Da Allah	4
Mecece shirka?	4
Mecece ibadah?	5
Karkasuwar shirka	6
Babi Na Biyu: Sihiri (Asiri)	8
Nau'ukan sihiri (asiri)	10
Hanyoyin neman tsari	12
Babi Na Uku: Kisan Kai	15
Karkasuwar kisan kai	15
Kashi na farko; mutum ya kashe kanshi	15
Shin ya halatta a yi sallah ga wanda ya kashe kanshi?	16
Kashi na biyu; Kisan ganganci	16
Kasha na uku; Kisan kuskure	18
Tambihifadakarwa	18
Tambaya	19
Idan kuma ba'asan wanda ya yi kisa ba	20
Babi Na Hudu: Riba (kudin ruwa)	21
Mecece riba?	21
Tsoratarwa akan ta'amuli da riba	21
Kadan daga cikin abubuwan da suka sa aka haramta riba	23
Abubuwan da riba take shiga	24
Babi Na Biyar: Cindukiyar Maraya	28
Sharuddan baiwa yara dukiyar su	29
Sharadi na farko balaga	29
Alamomin balaga	29
Sharadi na biyu wayau	30
Babi Na Shida: Juya Baya A Lokaci Yaki	34

Babi Na Bakwai: Yiwa Mace Mumina Kazafi 36

Ayoyin da suka yi Magana akan kazafi 37

Kashi na farko 37

Kashi na biyu 38

Kashi na uku 38

Kammalawa 41

Abubuwan da ke ciki 43